

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion henkilöstölle etätyöstä johtuvissa olosuhteissa sattuneiden tapaturmien korvaamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki valtion henkilöstölle etätyöstä johtuvissa olosuhteissa sattuneiden tapaturmien korvaamisesta. Laki olisi uusi. Ehdotettavan lain mukaan valtion virkamiehelle ja työntekijälle etätyössä työntekoon liittyvässä toiminnassa sattunut työtapaturma korvattaisiin kuten muukin työtapaturmaksi luettava vahinkotapahtuma. Korvattavuuteen säädettäisiin kuitenkin eräitä rajoituksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 Etätyö	4
2.2 Lakisääteinen tapaturmaturva	4
2.3 Tapaturmaturva etätyössä.....	5
2.4 Vapaaehtoiset vakuutukset.....	5
2.5 Muu turva tapaturman varalta	6
3 Tavoitteet.....	6
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	6
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	6
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	7
4.2.1 Vaikutukset valtiontaloudelle.....	7
4.2.2 Vaikutukset viranomaisille.....	7
4.2.3 Vaikutukset etätyössä työskentelevälle valtion henkilöstölle	9
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	9
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	9
5.1.1 Työntekijöiden vakuuttaminen vapaaehtoisella vakuutuksella.....	9
5.1.2 Sopimukseen perustuva etätyön tapaturmaturva valtion henkilöstölle	9
5.1.3 Lakiin perustuva etätyön tapaturmaturva valtion henkilöstölle	9
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	10
6 Lausuntopalaute.....	10
7 Säännöskohtaiset perustelut	14
8 Voimaantulo	20
9 Toimeenpano ja seuranta	20
9.1 Toimeenpano.....	20
9.2 Seuranta.....	20
LAKIEHDOTUS	21
Laki valtion henkilöstölle etätyöstä johtuvissa olosuhteissa sattuneiden tapaturmien korvaamisesta.....	21

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Työn digitalisoituminen on tuonut mahdollisuuksia järjestää valtion palveluja, hallintoa ja erilaisia tehtäviä uudella tavalla. Asiakkaiden, tiedon ja työntekijöiden kohdatessa verkossa työtä voidaan tehdä ajasta ja paikasta riippumatta. Työn muutosta edistämään, suunnittelemaan ja toteuttamaan perustettiin valtiovarainministeriössä alkuvuodesta 2020 kehittämishanke. Hankkeen taustalla on hallitusohjelman kirjaus, jonka mukaan valtion työtehtäviä tulee organisoida monipaikkaisuutta ja älyteknologian mahdollistamaa paikkariippumattomuutta hyödyntäen.

Hankkeen puitteissa tehdyissä kyselyissä ilmeni, että valtion runsaasta 70 000 työntekijästä noin 60 prosenttia on sellaisissa tehtävissä, joista ainakin osan voi hoitaa etätyönä. Saatujen vastausten perusteella on ennakoitavissa, että etätyö tulee myös jatkossa lisääntymään selvästi koronapandemiaa edeltävään aikaan verrattuna, vaikka onkin vähäisempää kuin pandemia-aikana suositetussa etätyössä. Virastojen arvion mukaan vuonna 2026 noin puolet virkamiesten työajasta tullaan tekemään etätyönä.

Käsitteellä ajasta ja paikasta riippumaton työ ei kuitenkaan valtiolla rajoiteta työaikalain (872/2019), valtion työaikasopimuksen (valtion virka- ja työehtosopimus työajoista, Valtiovarainministeriön julkaisuja 2020:48) tai työnantajan työnjohto- ja valvontamääräysten tai direktio-oikeuden sisältöä.

Koska etätyötä tehtäessä työtapaturmana korvataan vain työnteon yhteydessä sattuneet tapaturmat, monet työnantajat ovat päätyneet vakuuttamaan työntekijänsä erillisellä etätyövakuutusella. Myös valtiotyönantajan näkökulmasta on pohdittu, olisiko tarkoituksenmukaista laajentaa etätyöturva kattamaan myös tilanteet, joissa lakisääteinen työtapaturmaturva on vastaavasti voimassa lähityötä tehtäessä. Tällaisia tilanteita ovat muun muassa työpäivään sisältyvät ruoka- ja virkistystauot. Lisäksi tulisi harkita, tulisiko turvan olla voimassa myös matkalla muuhun työntekopaikkaan ja esimerkiksi lasta päivähoitoon viettäessä.

1.2 Valmistelu

Valtiovarainministeriö asetti 21.12.2021 työryhmän valmistelevaan hallituksen esityksen muotoon 1) ehdotuksen laiksi valtion henkilöstölle etätyössä sattuneiden tapaturmien korvaamisesta ja 2) tarvittaessa välttämättömät muutokset työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) eräisiin pykäliin. Työryhmässä oli jäseniä Valtiokonttorista, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä sekä valtiovarainministeriöstä. Työryhmän toimikausi oli 2.1. - 31.3.2022.

Valtiovarainministeriö kuuli ehdotuksensa pääsisällöstä myös valtion pääsopijajärjestöjä: Julkisten ja hyvinvointialojen liitto ry:tä, Proliitto ry:tä ja Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö ry:tä. Mainittujen lisäksi työryhmä kuuli samassa tilaisuudessa myös Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ry:tä ja STTK ry:tä. Tilaisuuteen oli kutsuttu myös Akava ry, joka myöhemmin yhtyi Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö ry:n puolesta tässä asiassa lausuttuun.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Etätyö

Etätyön käsitettä ei ole määritelty lainsäädännössä. Käsitteen sisältö on kuitenkin vakiintunut tarkoittamaan työtä, jota voitaisiin tehdä työnantajan tiloissa, mutta joka tehdään varsinaisen työpaikan ulkopuolella. Valtiolla tehtävää etätyötä ohjeistetaan valtiovarainministeriön ohjeella ”Etätyön periaatteet ja palvelussuhteen ehdot” (VN/24414/2020-VM-1).

Virka- tai työsuhteessa tehtävään etätyöhön sovelletaan palvelussuhdetta koskevaa lainsäädäntöä sekä virka- ja työehtosopimuksia. Valtiolla etätyötä voidaan tehdä säännöllisesti tai satunnaisesti ja joko kokoaikaisesti tai osittain. Etätyön tekeminen ulkomailla ei pääsääntöisesti ole sallittua. Virkamiehen tai työntekijän etätyönä tekemä työ on työajaksi luettavaa aikaa ja noudatettava säännöllinen työaika myös etätyönä tehtävässä virastotyössä on 7 tuntia 15 minuuttia. Kunkin viraston päätettävissä on, onko etätyössä käytettävissä liukuva työaika. Etätyötä tekevällä voidaan teettää ylityötä vain, jos se on välttämätöntä.

Etätyötä tekevät kuuluvat viraston työterveyshuollon piiriin ja työsuojelua koskevat määräykset soveltuvat pääsääntöisesti myös etätyönä tehtävään työhön. Tiettyjä työturvallisuuslain (738/2002) säännöksiä sovelletaan etätyöpaikan olosuhteisiin kuitenkin vain rajoitetusti. Työnantajan on huolehdittava, että työn vaarojen ja haittojen arvioinnissa on otettu huomioon myös etätyöhön liittyvät tekijät. Työnantaja voi tukea työssä jaksamista muun muassa jakamalla tietoa etätyön hyvistä käytännöistä sekä toimivasta ergonomiasta. Etätyössä kuitenkin korostuu työntekijän oma vastuu huolehtia asianmukaisista työolosuhteista, eikä työnantaja ole esimerkiksi velvollinen hankkimaan henkilöstölleen kotiin kalusteita tai muita ergonomisia apuvälineitä.

2.2 Lakisääteinen tapaturmaturva

Valtio ei vakuuta henkilöstöään, vaan valtioon työ- tai virkasuhteessa olevien tapaturmat ja ammattitaudit korvataan valtion varoista työtapaturma- ja ammattitautilain säännösten mukaisesti. Suoritettavien korvausten toimeenpanosta huolehtii Valtiokonttori.

Työtapaturmana pidetään tapahtumaa, joka täyttää tapaturman määritelmän, sattuu työtapaturma- ja ammattitautilaissa määritellyissä olosuhteissa ja jonka seuraus on todennäköisessä syy-yhteydessä tapahtuneeseen. Valtaosa työtapaturmana korvattavista tapaturmista sattuu joko työnteon yhteydessä tai muutoin työntekopaikan alueella, työn ja asunnon välisellä matkalla taikka ruokatauolla työntekopaikan alueen läheisyydessä.

Oikeuskäytännössä Vakuutusosoikeus on arvioinut vähäistä poikkeamista työmatkalla siten, että Postissa asioimista ei voida pitää sellaisena työmatkareitiltä poikkeamisen syynä, joka olisi rinnastettavissa työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 23 §:n 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla lasten päivähoitoon viemiseen tai ruokakaupassa käyntiin (VakO 2306:2019).

Työtapaturman seurauksena korvataan tapaturmasta aiheutunut vamma, sairaus tai kuolema. Korvaukset maksetaan työtapaturma- ja ammattitautilain nojalla, niillä ei ole eurorajaa eikä pääsääntöisesti myöskään aikarajaa. Työtapaturma- ja ammattitautilain nojalla maksettavat korvaukset ovat ensisijaisia muuhun lakisääteiseen turvaan nähden. Maksettavia etuuksia ovat sairaanhoito- ja tutkimuskulut, sairaanhoitoon ja kuntoutukseen liittyvät matka- ja majoituskulut, hoitotuki, vaatelisä, kodinhoidon lisäkustannukset, eräät esinevahingot, päiväraha, tapaturma-eläke, kuntoutusraha, haittaraha, kuntoutuskorvaukset, perhe-eläke, hautausapu sekä vainajan kuljetuskustannukset.

2.3 Tapaturmaturva etätyössä

Työtapaturma- ja ammattitautilain 21 §:n mukaan työssä sattuneena pidetään tapaturmaa, joka on sattunut työntekijälle työnteon yhteydessä. Työnteon yhteydessä sattuneet tapaturmat korvataan riippumatta työn tekemisen paikasta. Etätyötä tekevän tapaturmaturva on kuitenkin merkittävästi suppeampi kuin lähityötä tekevän, sillä lain 25 §:ssä on säädetty rajoituksia etätyötä tekevän korvaussuojaan. Turvan ulkopuolelle jäävät esimerkiksi virkistys- ja ruokailutauot sekä niistä johtuva liikkuminen asunnossa ja asunnon ulkopuolella. Etätyöhön ei myöskään sovelleta työmatkan tai siihen liittyvän vähäisen poikkeaman aikaista turvaa. Rajoituksia on pidetty tarpeellisina, koska etätyötä tehdään alueella, jonne ei ulotu työnantajan oikeus välittömään työn johtoon ja valvontaan. Usein työntekijä voi myös itse päättää työympäristöstään sekä siitä, miten hän työnsä tekee.

Sosiaali- ja terveysministeriöstä saadun tiedon mukaan työtapaturma- ja ammattitautilain 25 §:ään liittyviä muutoksia ei tällä hetkellä ole suunnitteilla.

Viimeaikaisessa oikeuskäytännössä vakuutusosoikeus on arvioinut etätyössä sattunutta tapaturmaa työnteon yhteydessä: Henkilö oli etätyössä kotonaan lähtenyt hakemaan latauksessa ollutta työpuhelinta toiselta puolen pöytää lyöden varpaansa kaapin jalkaan. Vakuutusosoikeus katsoi, että tapaturma oli sattunut työtapaturma- ja ammattitautilain 21 §:n 1 momentin tarkoittamalla tavalla työnteon yhteydessä (VakO 4073:2020).

2.4 Vapaaehtoiset vakuutukset

Työtapaturma- ja ammattitautilain 199 §:ssä säädetään vapaaehtoisesta työntekijän vapaa-ajan vakuutuksesta. Vakuutuksen perusteella korvataan tapaturma, joka ei ole korvattavissa lakisääteisen tapaturmavakuutuksen perustella. Vakuutuksen keskeinen sisältö, vakuutusturvan laajuus, korvattavat vahinkotapahtumat ja mahdolliset rajoitukset perustuvat työtapaturma- ja ammattitautilakiin. Pakollisen työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen työntekijöilleen ottanut työnantaja voi liittää vakuutukseen vapaaehtoisen vapaa-ajan tapaturmavakuutuksen ottamalla sen omasta vakuutusyhtiöstään. Tapaturmavakuutuskeskuksen arvion mukaan työnantajan ottama työtapaturma- ja ammattitautivakuutukseen liitetty vapaa-ajan tapaturmavakuutus on noin viidesosalla työntekijöistä.

Useat työnantajat ovat lisänneet työntekijöidensä turvaa etätyön aikana vapaaehtoisilla etätyövakuutuksilla. Etätyövakuutukset ovat voimassa etätyön yhteydessä tilanteissa, jotka jäävät työtapaturmavakuutuksen ulkopuolelle. Turvan voimassaolo ja laajuus vaihtelevat vakuutuksittain. Pääsääntöisesti etätyövakuutukset kattavat etätyöpäivän aikana pidettävät lyhyet tauot ja ruokailun sekä etätyöhön välittömästi liittyvät matkat, esimerkiksi lasten päivähoitoon viennin. Etätyövakuutusten tarjoama turva on yleensä suppeampi kuin työtapaturma- ja ammattitautilakiin perustuva korvausturva.

Valtion henkilöstön vakuuttaminen yksityisellä palveluntarjoajalla ei nykyisten määräysten voimassa ollessa ole mahdollista. Valtioneuvoston päätöksessä valtion talousarvion soveltamismääräyksistä (TM 9509) 6 luvun 6 kohdassa määrätään valtion omaisuuden ja henkilöstön vakuuttamattomuuden periaatteesta. Määräyksen mukaan valtion viranomaisilla ei ole lupa tehdä henkilövakuutussopimusta, ellei sopimuksen tekeminen perustu lakiin tai lakiin perustuvaan sopimukseen. Vakuuttamisen sijaan korvauksiin varaudutaan arviomäärärahalla tai tarvittaessa lisätalousarviomenettelyllä. Syynä tähän on valtion hyvän riskinkantokyvyn lisäksi se, että vakuutusten kustannukset valtiolle ovat pääsääntöisesti suuremmat kuin vakuutuksista mahdollisesti saatavat korvaukset.

2.5 Muu turva tapaturman varalta

Valtioon palvelussuhteessa olevalla on oikeus työterveyshuollon palveluihin kunkin viraston työterveyshuollon sopimuksen mukaisesti riippumatta siitä, tekeekö hän etätöitä vai työskenteleekö hän työnantajan tiloissa.

Lisäksi jokainen, jolla on Suomessa kotikunta, saa hoitoa julkisessa terveydenhuollossa, jossa vahingoittuneen maksettavaksi jää asiakasmaksu. Sairausvakuutettu saa myös korvausta yksityisen terveydenhuollon palveluista sekä lääketojen ja sairauden hoidon vuoksi tehtyjen matkojen kustannuksista. Sairausvakuutuksesta voidaan myös maksaa sairauspäivärahaa ja kuntoutusetuuksia.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on saattaa valtion henkilöstö vastaavaan asemaan etätöissä sattuneiden työtapaturmien korvaamisessa kuin niiden työnantajien henkilöstö, joilla on työnantajan järjestämä vapaaehtoinen vakuutusturva etätöissä sattuneiden tapaturmien korvaamiseksi.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki valtion henkilöstön etätöissä sattuneen tapaturman korvaamisesta. Lakia sovellettaisiin vain valtion henkilöstöön eikä tarkoituksena ole laajentaa yleistä lakisääteistä työtapaturmia koskevaa turvaa. Työnteon yhteydessä sattunut tapaturma korvataan jo voimassa olevan työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesti myös etätöissä. Ehdotuksessa tätä turvaa laajennettaisiin valtion etätyöpaikassa tai etätyöntekopaikan alueella työntekoon liittyvässä tavanomaisessa toiminnassa sattuneen etätyötapaturman ja rajoitetummin etätyöpaikan ulkopuolella sattuneen etätyötapaturman korvaamiseksi. Korvattavan etätyötapaturman tulee liittyä työntekoon tai työnteon vuoksi tehtävään siirtymiseen. Muussa toiminnassa, kuten kotitaloustyössä, lemmikkiä ulkoilutettaessa tai muissa harrastuksissa sattuneet tapaturmat eivät kuuluisi tämän turvan piiriin.

Valtion henkilöstön etätyötapaturman korvaamiskäytännöt esitetään rajattavaksi mahdollisimman lähelle yksityisen sektorin työnantajien vapaaehtoisten vakuutusten mukaisesti maksettavia korvauksia. Asian valmistelussa ei ole päätetty ottaa käyttöön euromääräistä korvauskattoa, kuten on useimmissa vapaaehtoisissa etätyötapaturman varalta otetuissa vakuutuksissa. Samaan lopputulokseen pyritään korvauksen ajallisella rajoittamisella. Etätöissä sattuneet tapaturmat eivät yleensä ole vakavia, joten ajallinenkaan rajoitus ei todennäköisesti heikennä tapaturman kohteeksi joutuneen henkilön taloudellista tilannetta.

Valtiokonttori ratkaisisi korvaushakemukset. Korvaukset olisivat työtapaturmakorvauksia rajoitetumpia. Muutoksenhaku vastaisi työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista menettelyä.

Työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisia rangaistussäännöksiä (työtapaturma- ja ammattitautilain 37 luku) ei ole sisällytetty lakiin. Kyseiset säännökset eivät ole tulleet valtiotyönantajan työtapaturma- ja ammattitautilain osalta sovelletuiksi. Mikäli viraston virkamies laiminlöisi hänelle kuuluvan tämän lain 14 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden, tulisi sitä arvioida virkatehtävien laiminlyöntinä tai virkavelvollisuuden rikkomisena, josta seurauksena olisi joko valtion virkamieslain (750/1994) mukaiset seuraamukset tai vakavimmissa tapauksissa rikoslain (39/1889) 40 luvun virkarikossäännösten soveltaminen.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Vaikutukset valtiontaloudelle

Valtiokonttorin maksamien tapaturmakorvausten määrä on erityisesti hallinnollisessa tehtävissä toimivien osalta laskenut merkittävästi valtionhallinnon laajan etätyösuosituksen aikana. Etätyössä sattuu vähemmän tapaturmia kuin lähityössä, ja etätyötapaturmissa aiheutuvat vammat ovat pääsääntöisesti lievempiä kuin lähityön tekemiseen liittyvät tapaturmavammat. Etätyötä tekevän on usein myös mahdollista toipua vammoistaan joko täysin ilman sairauslomaa tai joka tapauksessa palata etätyönä tehtävään työhönsä nopeammin kuin lähityötä tekevän. Mikäli etätyön tapaturmaturvaa parannettaisiin, aiheutuisi siitä kuitenkin valtiolle kustannuksia, joita ei syntyisi, mikäli etätyön tapaturmaturvaan ei tehtäisi lainkaan muutoksia. Oletuksena on, että mahdollisesti tehtävillä muutoksilla ei olisi merkittävää vaikutusta valtionhallinnossa tehtävän etätyön määrään.

Tapaturmaturvan laajentamisesta aiheutuvan korvausmenon voidaan arvioida kokonaisuudessaan jäävän vuosittain alle 100 000 euron. Yksittäisen vahinkotapauksen korvausmäärä riippuu kuitenkin vamman laadusta, mistä syystä korvausmäärissä voi vuositason ilmetä suurtakin vaihtelua. Korvausmenoarvio perustuu Valtiokonttorille viimeisen kolmen vuoden aikana ilmoitettujen vahinkojen läpikäyntiin. Tämän tarkastelun perusteella työtapaturmaturvan laajennus ruokailu- ja virkistystaukoihin lisäisi korvausmenoa noin 50 000 eurolla vuodessa. Laskelmassa on huomioitu ansionmenetykskorvaus työkyvyttömyysajalta (n. 23 000) sekä sairaanhoitokulut (n. 17 000) ja pysyvän haitan perusteella maksettava haittarahakorvaus (n. 8 000). Valtaosa maksetusta ansionmenetykskorvauksesta olisi maksettu työnantajavirastolle. Korvausmenon kasvun lisäksi esityksestä on arvioitu aiheutuvan Valtiokonttorille tietojärjestelmämuutoksesta johtuva 100 000 euron lisämeno. Lisähenkilöstöä ei esityksen vuoksi ole tarpeen palkata. Vastaavasti kustannussäästöjä on syntynyt siitä, että lisääntyneen etätyön vuoksi vuonna 2021 Valtiokonttorille tehtyjen tapaturmailmoitusten määrä oli yli 20 % pienempi kuin vuonna 2019. Vuosina 2020 ja 2021 sattuneiden tapaturmien osalta on myös huomionarvoista, että työntekijälle ei ole kirjoitettu läheskään aina sairauslomaa, vaan hän on pystynyt vammastaan huolimatta jatkamaan työntekoaan etätyössä. Lähityössä työkyvyttömyysajalta maksettavia ansionmenetykskorvauksia olisi muutoin ollut selvästi enemmän.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisille

Vuonna 2019 Valtiokonttorille ilmoitettiin yhteensä 18 etätyössä sattunutta tapaturmaa. Vahingoista 5 (27 %) oli sattunut korvattavassa olosuhteessa. Vuonna 2020 etätyötapaturmien määrä nousi 58 vahinkoon. Korvattavassa olosuhteessa sattuneeksi näistä katsottiin 13 (22 %). Vuonna 2021 vastaavat määrät olivat 94 ja 23 (24 %). Valtaosa olosuhteeseen perustuneista hylkäyksistä liittyi virkistys- ja ruokailutauolla sattuneisiin tapaturmiin. Hylättyjen vahinkojen joukossa oli myös muutama vahinko, joissa hylkääminen tehtiin lääketieteellisin perustein.

Etätyötä on koronapandemian vuoksi tehty vuoden 2020 maaliskuusta lähtien aiempaan verrattuna huomattavasti enemmän. Yllä vuositason esitetystä lukumäärästä voidaan päätellä, että valtion etätyötapaturmalainsäädännön voimaantulon vaikutus työnantajavirastojen työtaakkaan tulee jäämään vähäiseksi. Vastaavasti etätyötapaturmana käsiteltävä korvausasia ei kuormita viranomaisia työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisena korvausasiana.

Alla olevassa taulukossa esitetään Valtiokonttorin käsittelemien työtapaturma- ja ammattitautiasioden lukumäärät ja korvausmäärät vuosina 2017 - 2021.

Vuosi	Lukumäärä	Maksetut korvaukset
-------	-----------	---------------------

HE 122/2022 vp

		milj. €
2017	3 662	15,2
2018	3 727	15,5
2019	3 827	15,0
2020	3 706	23,0
2021	3 074	21,6

Tarkempaa tilastotietoa Valtiokonttorin työ- ja muiden tapaturma-asioiden osalta on saatavissa oheisesta linkistä:

<https://www.valtiokonttori.fi/tilastot-ja-raportit/tilastoja-korvaus-ja-vahinkopalveluista/tilastoja-tyo-ja-sotilastapaturmat/>

Alla olevassa taulukossa esitetään Valtiokonttorin työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisista päätöksistä tehdyt valitukset tapaturma-asian muutoksenhakulautakuntaan ja vakuutusoikeyteen vuosina 2017 - 2021.

Vuosi	Tapaturma-asiain- muutoksenhaku- lautakunta	Vakuutusoikeyus	Yhteensä
2017	215	27	242
2018	172	43	215
2019	161	30	191
2020	164	22	186
2021	118	24	142

Ylläolevasta käy ilmi, että käsiteltävien asioiden lukumäärä on laskusuunnassa. Suurin riski tapaturmille liittyy työmatkaan. Työmatkojen vähentyessä etätöön lisääntymisen vuoksi myös työtapaturmien ja tämän lain mukaisesti käsiteltävien valtion henkilöstön etätöytapaturmien lukumäärä vähenee.

Korkein oikeus käsitteli vuonna 2017 yhteensä 5 ja vuonna 2020 yhteensä 2 Valtiokonttorin työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisista ratkaisuksista tehtyä valitusasiaa. Vuosina 2018 - 2019 ja 2021 tällaisia asioita ei saatettu korkeimman oikeuden käsiteltäväksi.

Edellä olevasta taulukosta voidaan päätellä, että muutoksenhaun kohteena olisi noin 3 - 4 % päätöksistä. Koska odotettavissa olevien etätöytapaturmien määrä on vuosittain ollut noin 20 etätöytapaturmaa, lainmuutoksesta ei aiheutuisi merkittävää lisäystä muutoksenhakuun tapaturma-asiain muutoksenhakulautakunnan, vakuutusoikeyden ja korkeimman oikeuden toiminnassa.

Virastoilta perittävästä tapaturmavakuutusmaksusta säädetään Valtiokonttorista annetun lain (305/1991) 2 a §:ssä. Sen mukaan Valtiokonttorin tuottamat vahingonkorvaussuoritteet tapaturma- ja liikennevahinkoasioissa sekä asioissa, jotka koskevat ryhmähenkivakuutusta vastaavaa taloudellista tukea, ovat maksullisia. Valtiovarainministeriö voi määrätä myös muita vastaavia Valtiokonttorin tuottamia vahingonkorvaussuoritteita maksullisiksi. Suoritteiden hinnoittelussa Valtiokonttori noudattaa soveltuvin osin yksityisessä vakuutustoiminnassa sovellettavia periaatteita.

Etätöön tapaturmaturvan laajennus ei itsessään todennäköisesti lisää virastojen tapaturmavakuutusmaksujen suuruutta, koska tapaturmien määrä etätöitä tehtäessä tulee oletettavasti myös

jatkossa olemaan pienempi kuin se olisi tehtäessä työtä virka- tai työpaikalla. Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen osalta virastojen maksuosuudet perustuvat viraston omaan sekä viraston toimialan yhteiseen korvausmenoon. Lisäksi maksussa huomioidaan korvaustoiminnan hoitokustannukset ja maksujen vuotuinen yli- tai alijäämä.

4.2.3 Vaikutukset etätyössä työskentelevälle valtion henkilöstölle

Esitys parantaa etätyössä olevan valtion henkilöstön vakuutusturvaa tapaturman varalta. Tämä laki mahdollistaa myös valtion henkilöstön etätyössä sattuneen tapaturman korvaamisen. Tämän vuoksi ero siihen yksityisen sektorin henkilöstöön, jolle työnantaja on ottanut erillisen vakuutusturvan, pienenee.

Erityisesti on huomattava, että tällä lailla ei muuteta työaikaa eikä valtion henkilöstön matkustamista koskevia lakeja, virka- ja työehtosopimuksia tai muitakaan niitä koskevia määräyksiä, ohjeita tai suosituksia.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Työntekijöiden vakuuttaminen vapaaehtoisella vakuutuksella

Työtapaturma- ja ammattitautilain 199 §:n mukainen vapaa-ajanvakuutus on liitännäinen työnantajan pakolliseen tapaturmavakuutukseen ja tällaisena hankittava samasta yhtiöstä kuin pakollinen vakuutus. Koska valtioon palvelussuhteessa olevien pakollisen tapaturmavakuutuksen toimeenpanosta huolehtii Valtiokonttori, ei säännöksessä tarkoitetun vakuutuksen hankkiminen ole valtiolle mahdollista.

Valtion virkamiesten ja työntekijöiden vakuuttaminen etätyövakuutuksella edellyttäisi muutosta edellä mainittuun talousarvion soveltamismääräykseen. Vakuuttamisesta aiheutuvat kustannukset riippuisivat valitun turvan laajuudesta, sekä mahdollisen sairauspäivärahakorvauksen määrästä ja omavastuusta. Koko valtion henkilöstön osalta vakuutusmaksun voidaan arvioida nousevan huomattavaksi.

5.1.2 Sopimukseen perustuva etätyön tapaturmaturva valtion henkilöstölle

Valtion henkilöstön tapaturmaturvaa voitaisiin mahdollisesti kehittää myös määrittelemällä korvausehdot erillisellä dokumentilla, jonka mukaisesti Valtiokonttori korvaisi etätyövahingot. Korvaukset maksettaisiin virastoilta perittävällä vahinkoturvamaksulla.

5.1.3 Lakiin perustuva etätyön tapaturmaturva valtion henkilöstölle

Valtion henkilöstön tapaturmaturva etätyössä on mahdollista järjestää säätämällä siitä lailla. Korvaustoiminnasta voitaisiin huolehtia Valtiokonttorissa lakisääteisen työtapaturmakorvauksen hoidon yhteydessä. Toiminnan edellyttämät henkilöstöresurssit sekä korvauksiin tarvittavat määrärahat riippuisivat turvan laajuudesta. Toiminta olisi virastoille maksullista samoin perustein kuin lakisääteisen tapaturmaturvan hoitaminen.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Tanskan työympäristöviranomaisen on nimeltään Arbejdstilsynet. Työtaturmia koskevassa lainsäädännössä vakuutussuoja kattaa vammian, joka on seurausta työstä tai työoloista, riippumatta siitä, missä työskennellään. Tämä pitää siis paikkansa myös etätyössä (esim. kotona) työskenneltäessä taikka kun määriteltyä työn tekemisen paikkaa ei ole. Kun kiinteätä taikka määriteltyä työn tekemisen paikkaa ei ole, sääntelyn mukainen vakuutussuoja on voimassa siitä ajankohdasta, jolloin työntekijä lähtee kotoaan siihen saakka, kunnes hän palaa kotiin. Työntekijän työskennellessä omassa kodissaan hänellä on vakuutussuoja kaikkien vammojen varalta, jotka tapahtuvat työssä tai liittyvät siihen. Tämä pätee myös esimerkiksi lounasta syödessä. Vakuutus ei suojaa tapaturmia, jotka tapahtuvat yksityisiä asioita hoidettaessa, kuten esimerkiksi astianpesukonetta tyhjennettäessä. Pääsääntöisesti sääntely ei kata asunnon ja työpaikan välisellä matkalla tapahtuneita onnettomuuksia. On kuitenkin olemassa tiettyjä poikkeuksia, jos liikkuminen on työhön liittyvää tai työnantajan järjestämää tai jos työmatkalta poikkeaminen on työnantajan intressissä. Vakuutus ei kata sellaisia työmatkalta poikkeamisia, jotka johtuvat yksityisyydestä, kuten esimerkiksi oman lapsen vieminen päivähoidon. Tämä pitää paikkansa myös kotona työskenneltäessä.

Ruotsissa työtaturmavakuutusasiat hoitaa Afa Försäkring. Kotona työskenneltäessä on olemassa työ sopimuksen sääntelemä vakuutussuoja onnettomuuden varalta, kun on kyse normaaleista työhön liittyvistä velvollisuuksista. Tämä pitää paikkansa myös muussa etätyössä, esimerkiksi kun määriteltyä työn tekemisen paikkaa ei ole. Työskenneltäessä kotoa käsin tai muussa etätyössä, esimerkiksi kun määriteltyä työn tekemisen paikkaa ei ole, vakuutussuoja kattaa samat edut kuin lähityössä tapahtuvassa onnettomuudessa. Työnantajan tiloissa työskenneltäessä onnettomuusvakuutussuoja kattaa poikkeamiset oman lapsen viemiseksi päivähoidopaikkaan matkalla töihin ja oman lapsen hakemiseksi sieltä matkalla töistä kotiin omien töiden hoitamiseksi. Laajemmin tähän esitykseen liittyvistä kysymyksistä ei ole vakuutus käytäntöä.

Saksa (DGUV, Deutsche Gesetzliche Unfallversicherung). Saksassa on lakisääteinen tapaturmavakuutus, joka on voimassa niin työnantajan tiloissa kuin etätyössä kotona taikka muutoin etätyössä, kun määriteltyä työn tekemisen paikkaa ei ole. Kotona työskenneltäessä vakuutus kattaa itse työn tekemisen lisäksi työntekijät myös näiden liikkeessä esimerkiksi työpöytänsä luota muualla sijaitsevalle tulostimelle. Työnantajan tiloissa vakuutus kattaa myös välttämättömän liikkumisen syömään tai WC:hen, koska työntekijä on alttiina työhön liittyville riskeille liikkeellä ollessaan. Vakuutus ei kuitenkaan kata itse syömistä tai WC:n käyttöä. Kotona työskenneltäessä vakuutus ei kata kumpaakaan näistä em. tilanteista. Työnantajan tiloissa työskenneltäessä tapaturmavakuutus kattaa poikkeamiset oman lapsen viemiseksi päivähoidopaikkaan matkalla töihin ja oman lapsen hakemiseksi päivähoidosta matkalla töistä kotiin omien töiden (ammattiin liittyvien toimintojen) hoitamiseksi. Jos vakuutettu henkilö poikkeaa reitiltä viedäkseen omat lapsensa päivähoidon voidakseen hoitaa työnsä, vakuutus kattaa myös nämä poikkeamiset. Siitä, kattaako tapaturmavakuutus matkat oman lapsen päivähoidopaikkaan ja sieltä kotiin omien töiden (ammattiin liittyvien toimintojen) hoitamiseksi kotona työskenneltäessä, on Saksassa käynnissä poliittinen keskustelu.

6 Lausuntopalaute

Lausuntopyyntö julkaistiin Lausuntopalvelu.fi-palvelussa 12.5.2022 suomeksi ja 3.6.2022 ruotsiksi. Lausuntoaika päättyi 1.7.2022. Lausuntoja annettiin yhteensä 25 kappaletta. Lisäksi sisäministeriö, ympäristöministeriö ja vakuutusosasto ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa.

Lausunnon antoivat Suomen Lakimiesliitto ry, Valtiokonttori, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Suomen yrittäjät ry, Tapaturmavakuutuskeskus, Kirkon työmarkkinailaitos, Suomen Syytätäjähdistys ry, Kunta- ja hyvinvointialue työnantajat KT, valtioneuvoston kanslia, ulkoministeriö, oikeusministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Verohallinto ja Oikeuskanslerinvirasto.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry, Akava ry, Julkisan alan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry, STTK ry ja Ammattiliitto Pro ry antoivat yhteisen lausunnon. Näiden lisäksi JUKO ry antoi erillisen lausunnon.

Valtioneuvoston kanslia, ulkoministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö pitävät valmisteltavaa lakia kannatettavana. Ulkoministeriö esittää tämän lisäksi, että esitettävän lain korvaussäännökset tulisi yhdenmukaistaa työtapaturma- ja ammattitautilain kanssa.

Oikeusministeriö pitää perusteltuna laajentaa korvaussuojaa myös etätyötapaturmiin. Vertailukohdaksi tulisi ministeriön mukaan kuitenkin ottaa työntekijöiden täysajan ryhmävakuutus säädettäessä valtion henkilöstöä koskevasta etätyötapaturmien korvattavuudesta. Lisäksi oikeusministeriö toteaa, että ehdotuksessa ei ole myöskään työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisia säännöksiä hoitotuen, vaatelisän tai kodinhoidon lisäkustannusten korvaamisesta. Ministeriö kiinnittää lisäksi huomiota esitysluonnoksen muutoksenhakurajoitukseen sulkea korkein oikeus pois muutoksenhakuelimenä. Lisäksi ministeriö pitää korvausmäärien rajoittamisen perustelujen vaillinaisina.

Puolustusministeriö kannattaa esitystä, mutta huomauttaa siitä, että Puolustusvoimien henkilöstön kuntoliikunnassa tapahtuneiden tapaturmien tulee vastedeskin olla korvattavissa. Tämän vuoksi esitysluonnoksen tekstiä on tarkennettava, sillä luonnoksen mukaan etätyössä korvattavana tapaturmana ei pidetä kuntoliikunnassa sattunutta tapaturmaa.

Valtiovarainministeriö pitää lausunnossaan esitystä lähtökohdiltaan kannatettavana ja perusteltuna. Ministeriö kuitenkin ilmaisee huolensa siitä, että vakuutusturva laajenisi sen mukaan koskemaan esimerkiksi vapaa-ajan asunnolle suuntautuvia matkoja. Etätyöpaikan tarkoin yksilöidyn määritelmän tulisi sisältyä lakiin. Jatkovalmistelussa ministeriön mukaan tulisi kiinnittää huomiota myös siihen, miten työnantaja voi täyttää sille kuuluvat työturvallisuuslain mukaiset velvoitteet. Lisäksi tulisi kiinnittää huomiota työaikalain (872/2019) ja valtion työaikasopimuksen sisältöön valtion henkilöstön työpäivän aikana olevien matkojen ja taukojen osalta. Näiden lisäksi tulisi jatkovalmistelussa arvioida ehdotetun lain kokonaishyödyt ja vaikuttavuus suhteessa voimassa olevaan lainsäädäntöön (hallinnollinen taakka työnantajille ja Valtiokonttorille, ehdotetun lain tulkinnanvaraisuus eri tilanteissa, tapaturmien korvattavuuden laajentaminen työajan ulkopuolelle ja yksityiselämän puolelle sekä esityksen toimeenpanon edellyttämä resursointi).

Maa- ja metsätalousministeriö pitää esitystä kannatettavana. Tämän lisäksi ministeriö esittää erityisesti lakiehdotuksen 5 §:n ja 6 §:n perustelujen tarkentamista turvan kattavuuden ja ulottuvuuden alan osalta. Ministeriö esittää myös, että jatkovalmistelussa tarkennettaisiin ns. kävelykokouksen aikainen työtapaturmasuoja.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää esitystä perusteltuna. Ministeriö kiinnittää huomiota 6 §:ään, jossa säädetään valtion henkilöstön etätyötapaturmasta etätyöpaikan alueen ulkopuolella. Pykälän 2 ja 4 kohdissa säädetään lasten päivähoiton järjestämisen vuoksi tehtävän matkan aikaisesta tapaturmaturvasta. Jatkovalmistelussa olisi syytä selvittää kohtien 2 ja 4 keskinäistä eroa

ja arvioida, onko yleensäkin tarpeen säätää 6 §:n 4 kohdan mukaisesti poikkeamisesta, kun etätyön yhtenä merkittävänä hyötynä voidaan pitää työstä johtuvan matkustamistarpeen vähenemistä. Myös esityksen 5 §:n perustelut olisi tarpeen selkeyttää henkilökohtaisen kotitalouden hoitoon liittyvien tehtävien osalta.

Oikeuskanslerinvirasto toteaa, että resurssien lisäystarpeita ja muita viranomaisvaikutuksia olisi tarpeen arvioida esityksessä. Ehdotukseen tulisi lisätä määrittelysäännöksiä ja huolehtia lainsäädännön johdonmukaisuudesta työtapaturma- ja ammattitautilain 25 §:n säännökset huomiioon ottaen. Määritelmäsäännösten osalta olisi tarpeen konsultoida oikeusministeriötä. Oikeuskanslerinvirasto kiinnittää huomiota myös muutoksenhakuoikeuden ehdotettuun rajoitukseen sulkea korkein oikeus pois muutoksenhakuuomioistuimena. Tällainen edellyttäisi Oikeuskanslerinviraston mukaan tarkkoja perusteluja ja valtiosääntöoikeudellisen analyysin lisäämistä ehdotuksen vaikutuksista. Myös korvausasian vireille tulo ja rangaistussäännökset tulisi ottaa huomioon lain jatkovalmistelussa.

Verohallinto kiinnittää lausunnossaan huomiota esittävän uuden lainsäädännön toimeenpanon aiheuttamiin muutoksiin erityisesti tulorekisterin tietosisältöön ja sen tietojen jakeluun. Tietosisältömuutokset vaikuttavat myös tulorekisterin sidosryhmien toimintaan. Tarvittaviin järjestelmämuutoksiin on varattava riittävästi aikaa.

Ammattiliitot ja niiden keskusjärjestöt kannattavat esitystä ja sen tavoitteita. Lausunnonantajien mukaan ehdotettuja korvausten rajoituksia ei tulisi tehdä, vaan korvausten tulisi määräytyä työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesti. Korvausasian vireillepanoon ja käsittelyyn tulisi soveltaa työtapaturma- ja ammattitautilain säännöksiä. Muutoksenhakuoikeutta korkeimpaan oikeuteen ei tulisi rajoittaa.

JUKO ry toteaa erillisessä lausunnossaan tämän lisäksi, että tapaturmat, jotka tapahtuvat varsinaisen työnteon yhteydessä etätyöpaikalla, tulee edelleen korvata työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesti. Lisäksi JUKO ry vastustaa muutoksenhakuoikeuden rajoittamista. Suomen Lakimiesliitto kannattaa esitystä ja sen tavoitteita. Jatkovalmistelussa tulisi säätää oikeudesta perhe-eläkkeeseen tapaturmasta aiheutuneessa kuolemantapauksessa. Lausunnonantaja esittää ammattiliittojen ja niiden keskusjärjestöjen tavoin, että korvausten määriin sekä korvausasian vireille panoon ja käsittelyyn sovellettaisiin työtapaturma- ja ammattitautilain säännöksiä. Myös Suomen Lakimiesliitto vastustaa esitettyä muutoksenhakuoikeuden rajoittamista.

Suomen Syyttäjäyhdistys ry pitää esitystä kannatettavana. Lausunnonantaja esittää tämän lisäksi, että korvausten etätyössä tapahtuneissa tapaturmissa tulisi valtiolla määräytyä työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesti.

Valtiokonttori pitää esitystä ja ehdotettavaa rajoitusta maksettaville korvauksille kannatettavana. Valtiokonttori esittää myös muutamia tekstitarkennuksia. Valtiokonttorin arvion mukaan lisähenkilöstöä ei esityksen vuoksi ole tarpeen palkata, mutta järjestelmämuutokset aiheuttavat arviolta 100 000 euron lisämenon. Toisaalta lisääntynyt etätyö on johtanut siihen, että vuonna 2021 Valtiokonttorille tehtyjen tapaturmailmoitusten määrä oli yli 20 % pienempi kuin vuonna 2019.

Tapaturmavakuutuskeskuksen mukaan ehdotettava laki tarkoittaisi sitä, että yhdellä työntekijäryhmälle, valtion henkilöstölle, tehdään laajempi lakisääteinen työtapaturmaturva kuin on muilla työntekijäryhmillä yksityisillä työmarkkinoilla ja kuntasektorilla. Ehdotettavalla lailla valtion henkilöstö saatettaisiin parempaan asemaan kuin kuntasektorin työntekijät ja ne yksityissektorin työntekijät, joille heidän työnantajansa ei ole ottanut työtapaturma- ja ammattitau-

tilain mukaista vapaaehtoista vapaa-ajan vakuutusta. Esitys parantaisi valtion henkilöstön asemaa vapaaehtoisen vakuutusturvan ulkopuolella oleviin työntekijöihin nähden. Useamman lain lähtökohtainen soveltuminen yhteen tilanteeseen on haastavaa lain toimeenpanijalle.

Aiemmin tapana on ollut valmistella sosiaaliturvaan kuuluvaa työtapaturma- ja ammattitautiturvaa koskeva lainsäädäntö sosiaali- ja terveysministeriön johdolla yhdenmukaisesti kaikkia työntekijäryhmiä koskevaksi. Lausunnonantajan näkemyksen mukaan valtiovarainministeriö on hätäisesti aloittanut lainvalmistelun, myös ilman kokonaiskuva sosiaaliturvasta ja työtapaturma- ja ammattitautilain tulkinnan kehittymisestä oikeuskäytännön myötä.

Tapaturmaturvan laajentaminen etätyöpaikkojen väliselle matkalle tai lapsen päivähoitomatkoille toisi turvaan keskimäärin vakavampia tapaturmia, ns. matkatapaturmia, joista aiheutuu pidempiä työkyvyttömyysjaksoja. Tällöin korvausmeno nousisi verrattuna nykyiseen etätyön korvaustilanteeseen ja tähän saakka korvattuihin etätyöpäivän tapaturmiin ja niistä aiheutuviin kustannuksiin.

Näiden lisäksi lausunnonantaja on esittänyt yksityiskohtaisia kommentteja työnantajan määrittelemättömästä työsuorituspaikasta, eri lakien perusteella maksettavien etuuksien ensisijaisuussuhteesta, etätyötapaturman määritelmästä, etätyöpaikasta, tauon aikaisen matkan pituuden määrittelemisestä, sairaanhoitokulujen korvaamisesta, aikarajasta henkilökohtaisten esineiden korvaamiseksi, vuosiansion määrittämisestä, kuntoutusrahan maksamisen kestosta, kertakorvauksen vähentämisestä haitan pahentumisen yhteydessä ja rahamäärien tarkastamisesta.

Suomen Yrittäjät pitää sinänsä kannatettavana, että myös valtion henkilöstön osalta mahdollistetaan laajempi vakuuttaminen etätyössä. Lausunnonantaja kuitenkin pitää jossain määrin ongelmallisena sitä, että etätyötä tekevillä työntekijöillä olisi eri sisältöinen lakisääteinen turva riippuen siitä, millä työnantajasektorilla he työskentelevät. Suomen Yrittäjien mukaan esityksen olisi voinut laatia myös hallituksen esitysluonnoksen kohdassa viisi (muut toteuttamisvaihtoehdot) esitettyjen mallien pohjalta.

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT katsoo, että olisi tarpeen arvioida, onko tarkoituksenmukaista tai tasapuolisen kohtelun mukaista, että etätyötä tekevillä työntekijöillä on eri sisältöinen lakisääteinen turva riippuen siitä, millä työnantajasektorilla he työskentelevät. Ehdotuksen mukaan työtapaturman korvattavuus laajenisi merkittävästi. KT:n näkemyksen mukaan ehdotetut säännökset saattavat aiheuttaa tulkinnallisia haasteita verrattuna korvauksiin lähityössä. Esityksen perustelut ovat tältä osin suhteellisen suppeat ja vaatisivat tarkennusta. Lausunnonantajan näkemyksen mukaan tulisi huomioida esityksen mahdolliset vaikutukset myös laajemmin, mikäli myöhemmin päädyttäisiin tarkastelemaan turvan laajentamista myös muiden työnantajasektoreiden osalta.

Kirkon työmarkkinalaitos ei kannata tätä esitystä, koska sillä laajennetaan valtion osalta nykyisiä lakisääteisiä työnantajavastuita. Esitys saattaisi luoda muutospaineita muille työmarkkina-sektoreille.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n mukaan esityksen mukaista vain yhtä työntekijäryhmää koskevaa työtapaturmasuojaa ei tule säätää, eikä asian valmistelua tule jatkaa. Esitetyllä erillislailla valtion henkilöstö saatettaisiin lakisääteisesti parempaan asemaan kuin suurin osa yksityisen sektorin työntekijöistä. Tälle ei ole asiallista perustetta. Esityksen aiheuttamien vaikutusten arviointia ei ole tehty muiden työnantajasektoreiden työntekijöihin, eikä yleisesti työtapaturma- ja ammattitautilain mukaiseen järjestelmään. Esitys laajentaisi voimassa olevaa työtapaturmasuojaa muun muassa etätyön tauoille ja työntekopaikkojen välisille matkoille. Mitään rajoituksia

työpäivien tai etätöön tekemisen osalta matkoille ei ole esitetty. Esityksen mukaista etätöytäpaturmien korvaamista on pidettävä kohtuuttoman laajana.

Myös esityksen valmistelu on EK:n mukaan tehty poikkeuksellisella tavalla. Työtapaturmalainsäädännön valmistelu ja kehittäminen tulee lausunnonantajan mukaan tapahtua sosiaali- ja terveysministeriön johdolla. Myöskään muutoksenhakuoikeutta korkeimpaan oikeuteen ei tulisi rajoittaa työtapaturma- ja ammattitautilaista poikkeavalla tavalla.

Lausuntopalaute on otettu huomioon jatkovalmistelussa seuraavin rajoituksin. Korkein oikeus muutoksenhakuelimenä sisältyy lakiesitykseen vastaavalla tavalla kuin siitä on säädetty työtapaturma- ja ammattitautilaissa. Korvaukset on säilytetty lausuntokierroksella olleen ehdotuksen mukaisina. Työnantajan mahdollisuudet kontrolloida etätöitä ovat tässä esityksessä kuvatuin tavoin rajalliset. Etätöissä sattuneet tapaturmat ovat yleensä lieviä. Etätöissä oleva henkilö voi itse omin toimin rajoittaa tapaturma-alttiuttaan esimerkiksi liikkumistaan etätöyöpaikasta rajoittamalla. Etätöissä työnteon yhteydessä sattunut työtapaturma korvataan kuten työnantajan osoittamassa työpaikassa sattunut työtapaturma.

Etätöyöpaikka on määritelty lain 5 §:ssä. Etätöyöntekopaikan alueen ulkopuolella tapahtunutta työtapaturmaa koskevan 6 §:n sanamuotoa ja sisältöä on tarkennettu. Esityksen vaikutusarviointia on tarkennettu muun muassa lisäämällä selvitys viime vuosien tapaturma-asioiden käsittelymääristä valtiolla.

Verohallinto on ilmoittanut lain jatkovalmistelun aikana, että tarvittavat järjestelmämuutokset ehditään tehdä, jos laki tulee ehdotetun mukaisesti voimaan 1.1.2023.

Ehdotettavan lain 7 §:ssä ei säädetä maksettavaksi työtapaturma- ja ammattitautilain 40 ja 41 §:n mukaista täyskustannusmaksua. Ei ole tarkoituksenmukaista, että valtio korvaisi rahoittamilleen hyvinvointialueille ja hyvinvointiyhtymälle edellä mainitussa laissa tarkoitetun täyskustannusmaksun.

Korvausasian vireilletuloa koskevan 14 §:n otsikko on muutettu. Tapaturman ilmoittamisen sijaan pykälän otsikko on nyt ”Korvausasian vireilletulo”.

Korvausten rahamäärien tarkistamista tai rahanmäärän pyöristämistä koskevia viittauksia työtapaturma- ja ammattitautilakiin (mainitun lain 268 § ja 269 §) ei ole tarpeen sisällyttää tähän lakiin, sillä tämän lain mukaisissa korvauksissa ei tule korvauksille säädettyä ehdotettavien aikarajojen vuoksi tarvetta muuttaa niitä korvauksia maksettaessa.

7 Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Soveltamisala. Lakia sovelletaan vahinkoon, joka aiheutuu valtion virkamiehelle tai valtioon työsopimussuhteessa olevalle henkilölle. Lain tarkoittamia valtion virkamiehiä ovat henkilöt, jotka ovat palvelussuhteessa valtion hallintoviranomaiseen tai muuhun valtion budjettitalouden piiriin kuuluvaan virastoon tai laitokseen mukaan lukien Ahvenanmaan maakunnassa toimivat valtion viranomaiset, eduskunnan virastot sekä tasavallan presidentin kanslia. Lakia ei sen sijaan sovelleta välillisen julkisen hallinnon toimijoiden, kuten Suomen Pankin tai Kelan henkilöstölle etätöissä sattuneisiin tapaturmiin. Myös budjetin ulkopuolisten rahastojen ja valtion liikelaitosten henkilöstö jää tämän lain soveltamisalan ulkopuolelle.

2 §. Soveltamisalan rajoitukset ja korvauksesta tehtävät vähennykset. Mikäli henkilö saisi samasta vahingosta korvausta työtapaturma- ja ammattitautilain nojalla, ei siitä voi saada tämän lain mukaista korvausta.

Laki olisi toissijainen suhteessa eräisiin muihin korvausjärjestelmiin. Pykälän 2 *momentin* mukaan tämän lain mukaisista korvauksista vähennettäisiin korvaus, johon vahingoittuneella samasta vahingosta olisi oikeus potilasvakuutuslain (948/2019), liikennevakuutuslain (460/2016) tai raideliikennevastuulain (113/1999) nojalla. Pykälän 3 *momentin* mukaan etätyötapaturmasta maksettavasta tapaturmaeläkkeestä tai kuntoutusrahasta vähennettäisiin samasta vahingosta samalta ajalta maksettavat osatyökyvyttömyyseläke, kuntoutustuki ja työkyvyttömyyseläke sekä vanhuuseläke.

Valtiokonttori voisi myöntää vahingoittuneelle tämän lain mukaisen korvauksen, vaikka hänen oikeutensa korvaukseen muun lain nojalla olisi vielä ratkaisematta.

3 §. *Korvattavat vahinkotapahtumat.* Valtion henkilöstölle etätyössä johtuvista olosuhteista sattunut työtapaturma korvattaisiin tämän lain mukaisesti.

4 §. *Lääketieteellisen syy-yhteyden arviointi, tapaturma ja tapaturman aiheuttama vamman tai sairauden olennainen paheneminen.* Vahinkotapahtuman korvaamisen edellytyksenä on vastaavalla tavalla kuin työtapaturma- ja ammattitautilaissa todennäköinen lääketieteellinen syy-yhteys vahinkotapahtuman ja vamman tai sairauden välillä. Ehdotuksen mukaan säännöstä sovellettaisiin samalla tavalla kuin työtapaturma- ja ammattitautilain 16 §:ää. Tapaturman käsite vastaa työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista määritelmää ja tarkoituksena on, että säännöstä sovellettaisiin samalla tavalla kuin työtapaturma- ja ammattitautilain 17 §:ää. Myös vian, vamman tai sairauden olennaisesta pahenemisesta säädettäisiin vastaavalla tavalla kuin työtapaturma- ja ammattitautilaissa. Tarkoituksena on, että säännöstä sovellettaisiin samalla tavalla kuin työtapaturma- ja ammattitautilain 19 §:ää.

5 §. *Valtion henkilöstön etätyöpaikka ja etätyötapaturma etätyöpaikan alueella.* Pykälän 1 *momentissa* on määritelty tämän lain mukainen etätyöpaikka. Määritelmä pohjautuu valtiovarainministeriön ohjeeseen ”Etätyön periaatteet ja palvelussuhteen ehdot” (VN/24414/2020-VM-1). Olisi myös mahdollista määritellä etätyö e contrario työtapaturma- ja ammattitautilain 25 §:n viittauksilla saman lain 22 ja 23 §:n säännöksiin. Valittu määritelmä korostaa sitä, että tässä laissa säädetään valtion henkilöstön etätyötapaturmasta, eikä soveltamisalaltaan sen laajemmasta etätyötapaturmaturvasta.

Etätyön keskeisiä tunnusmerkkejä ovat, että työ, jota voitaisiin tehdä työnantajan tai työnantajan työhön osoittamissa tiloissa, tehdään varsinaisen työpaikan ulkopuolella ja että tässä työssä tai sen organisoinnissa käytetään apuna tietotekniikkaa. Etätyöpaikan tulee soveltua työn tekemiseen. Etätyöpaikka on työn tekemiseen soveltuva muu kuin työnantajan järjestämä tila, jossa henkilön on työnantajan ohjeiden mukaan sallittua hoitaa virka- tai työtehtäviään. Etätyöpaikka voisi olla esimerkiksi virkamiehen koti, vapaa-ajanasunto tai kunnan järjestämä tila. Valtion yhteiskäyttötiloja sen sijaan pidetään työnantajan osoittamina tiloina, joissa sattuneisiin vahinkoihin sovelletaan työtapaturma- ja ammattitautilakia. Tämän lain mukainen etätyötapaturma on etätyöntekopaikan alueella työntekoon tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa muutoin kuin työnteon yhteydessä sattunut tapaturma. Työnteon yhteydessä sattunut tapaturma korvataan työtapaturma- ja ammattitautilain säännösten mukaisesti.

Valtiotyönantajan yllä mainitun yleisen etätyöohjeistuksen lisäksi yksittäinen virasto tai laitos on saattanut antaa henkilöstöään koskevaa etätyöohjeistusta. Ja luonnollisesti esihenkilö voi ohjeistaa alaistaan myös etätyöhön liittyvissä asioissa. Työnjohto-oikeuteen kuuluvat seikat eivät aseta työnantajalle uusia velvoitteita, eikä hallinnollinen taakka sen vuoksi lisäännä. Etätyöpaikka ei siis edellytä työnantajalta erillistä päätöstä etätyöhön soveltuvasta paikasta. Riittävää on se, että etätyöpaikka on yleisen etätyötä koskevien ohjeiden, kuten yllä mainitun valtiovainministeriön ohjeen tai työnantajan tai esihenkilön tarkemman ohjeistuksen mukainen.

Pykälän 2 momentin mukaan tämän lain mukaisena tapaturmana korvattaisiin valtion henkilöstön etätyötapaturma, joka on ulkoisesta tekijästä johtuva äkillinen ja odottamaton tapahtuma, joka aiheuttaa henkilölle vamman tai sairauden ja joka on sattunut etätyöpaikan alueella, mutta joka ei olisi työtapaturma- ja ammattitautilain nojalla korvattava. Tapaturman määritelmä vastaa työtapaturma- ja ammattitautilain 17 §:n säännöstä.

Valtion henkilöstön etätyötapaturmana korvattaisiin tapaturma, joka on sattunut etätyöhön liittyvässä tavanomaisessa toiminnassa. Tällaista on esimerkiksi henkilön siirtyminen etätyöpaikan sisällä toiseen tilaan, kuten keittiöstä kirjoituspöydän ääreen tai parvekkeelta henkilön asunnossa sijaitsevaan etätyöpisteeseen. Etätyötapaturmana korvattaisiin myös etätyöpäivän aikana pidettävän tavanomaisen ruokailu- ja virkistystauon aikana sattunut tapaturma. Tavanomaiseksi katsottaisiin muun muassa ruoan tai juoman valmistus tai lämmitys itselle, virvokkeiden hakeeminen, wc-käynnit sekä näiden edellyttämä liikkuminen etätyöpaikalla. Korvattavaa olisi myös lyhytaikainen virkistäytyminen, kuten kävely tai työnteon lomassa tapahtuva virkistystaukoliikunta. Korvattavia sen sijaan eivät olisi esimerkiksi omaehtoinen kuntoilu etätyöpäivän aikana tai yksityisasioiden hoitamiseen liittyvät tehtävät kuten kotityöt, lapsenhoito taikka kiinteistön huoltotyöt. Henkilön vapaa-ajalla sattuneita tapaturmia ei korvata tämän lain mukaisina etätyötapaturmina. Korvattavuuden ehdottoman edellytyksenä on se, että etätyötapaturma on etätyöhön liittyvää tavanomaista toimintaa. Esimerkkiluettelot eivät ole tyhjentyviä, eikä tässä pykälässä tai koko laissa ole tarkoitus pyrkiä kasuistiseen, kaiken kattavaan sääntelyyn. Olennaista on se, että henkilön tapaturmasuoja on vastaavaa kuin se olisi hänen ollessaan työnantajan osoittamissa työtiloissa. Valtiokonttorin ratkaisut ja oikeuskäytäntö aikanaan luovat rajat tämän lain mukaisesti korvattavan ja ei-korvattavan vahinkotapahtuman välille.

6 §. *Valtion henkilöstön etätyötapaturma etätyöpaikan alueen ulkopuolella.* Etätyöpaikan ulkopuolella sattunut etätyötapaturma korvattaisiin, mikäli se on sattunut laissa erikseen määritellyissä olosuhteissa. Pykälän 1 kohdan mukaan turva kattaisi henkilön asunnon tai työpaikan ja etätyöpaikan välisellä tavanomaisella matkalla sattuneet tapaturmat. Tavanomaisella matkalla tarkoitettaisiin sellaista asunnon ja etätyöpaikan välistä reittiä, jonka käyttäminen on perusteltua ottaen huomioon muun muassa kulkuyhteydet, käytettävissä oleva kulkuväline, liikenneolosuhteet sekä matkan pituus ja siihen kuluva aika. Asunnolla tarkoitettaisiin paitsi työntekijän vakinaista asuntoa, myös tilapäistä asuntoa tai majoitusta samoin kuin vapaa-ajanasuntoa, josta työntekijä kulkee työn tekemisestä johtuen etätyöpaikalle tai takaisin. Tämän lain mukainen tapaturmaturva koskisi myös matkaa, joka asunnon sijasta alkaa henkilön varsinaiselta työpaikalta tai päättyy sinne. Mikäli henkilöllä olisi työstä johtuva tarve liikkua asunnon ulkopuolisten etätyöpaikkojen välillä, olisi tällöinkin vastaava tapaturmaturva voimassa. Tällainen tarve voisi olla esimerkiksi toisessa etätyöpaikassa järjestetty henkilökohtaista saapuvilla oloa edellyttävä kokous, paperisen asiakirjan allekirjoittaminen tai asiakirjojen tulostus. Matkaan sisältyy aina kohonnut tapaturmariski verrattuna siihen, että henkilö ei poistu etätyöpaikastaan. Tämän vuoksi on tarpeen rajoittaa etätyötapaturmaturva kuvatulla tavalla etätyöpaikkojen välisten matkojen osalta. Pykälän 2 kohdan mukaan turvan piirissä olisivat etätyöpaikan läheisyydessä tavanomaisen ruokailu- tai virkistystauon aikana ja välittömästi siihen liittyvällä matkalla sattuneet tapaturmat. Henkilön tapaturmasuoja olisi tällöin vastaava, kuin hän olisi poistunut työnantajan osoittamista työtiloista ruoka- tai virkistystauon aikana. Tapaturmaturva rajoittuu tässä etätyöpaikan läheisyydessä tapahtuvaan siirtymiseen. Se ei siis ole voimassa esimerkiksi silloin, kun henkilö lähtee lounastauolla vaikkapa automatkalle kohti loma-asuntoaan. Tällöin ei ole kysymys tavanomaisesta ruoka- ja virkistystauosta, vaan etätyöpaikkojen välisestä matkasta, jolle ei tässä tapauksessa ole yllä 1 momentissa kuvattua työstä johtuvaa tarvetta.

Pykälän 3 kohdan mukaan korvattavia olisivat myös tapaturmat, jotka ovat sattuneet lasten päivähoitoon järjestämisen vuoksi tehdyllä tavanomaisella matkalla asunnolta tai etätyöpaikalta

hoitopaikkaan. Tapaturmaturvan piiriin kuuluu tällöin myös vähäinen poikkeaminen lyhimältä matkareitiltä ruokakaupassa käynnin tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi. Tavanomaisella matkalla tarkoitettaisiin sellaista asunnon ja päivähoitopaikan välistä reittiä, jonka käyttäminen on perusteltua ottaen huomioon muun muassa kulkuyhteydet, käytettävissä oleva kulkuväline, liikenneolosuhteet sekä matkan pituus ja siihen kuluva aika. Asunnolla tarkoitettaisiin paitsi työntekijän vakinaista asuntoa, myös tilapäistä asuntoa tai majoitusta samoin kuin vapaa-ajanasuntoa, josta työntekijä kulkee etätöön vuoksi päivähoitopaikalle tai takaisin. Varhaiskasvatuslaki (540/2018) on tullut voimaan 1.9.2018. Tässä laissa käytetään käsitettä päivähoito, joka voi käsittää myös lapsen hoitamisen muutoin kuin varhaiskasvatuslain tarkoittamalla tavalla. Etätöypaikka on määritelty 5 §:n 1 momentissa. Turva olisi voimassa vain välittömällä matkalla, ei sen sijaan hoitopaikan, asunnon tai etätöypaikan sisätiloissa tällaisen matkan aikana. Matka katsottaisiin alkavan siitä, kun henkilö on astunut asunnon, etätöypaikan tai hoitopaikan kynnyksen yli ulos tai rappukäytävään. Asunnon ja etätöypaikan väliseen matkaan luettaisiin myös vähäinen poikkeaminen tavanomaiselta matkareitiltä, kun poikkeaminen tapahtuu lasten päivähoitoon viennin tai sieltä noudon, ruokakaupassa käynnin tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi. Muulla syyllä tarkoitettaisiin esimerkiksi lapsen vientiä ja noutoa koulusta sekä poikkeamista tavanomaisen työmatkareitin varrella olevalla huoltoasemalla auton tankkaamiseksi. Vähäinen poikkeaminen ei olisi kysymyksessä, kun poikkeaminen asunnon ja työpaikan väliseltä reitiltä olisi ajallisesti tai matkallisesti huomattava. Näin on yleensä silloin, kun työntekijä asioi ostoskeskuksessa useissa liikkeissä tai käy matkalla syömässä ravintolassa.

7 §. Sairaanhoidon korvaukset. Sairaanhoidon korvausten osalta viitattaisiin työtapaturma- ja ammattitautilain 36 - 39 ja 42 - 49 §:iin. Korvattavia olisivat muun muassa asiakkaan maksuosuus vamman tai sairauden tutkimuksesta ja hoidosta, lääkkeistä sekä sairaanhoitona annettavasta lääkinnällisestä kuntoutuksesta. Korvattavaa olisi myös yksityisessä terveydenhuollossa annettava sairaanhoito. Myös palkka tutkimusajalta korvattaisiin. Pykälän 2 momentissa säädettaisiin, että sairaanhoitoon liittyvät matka- ja majoituskulut korvattaisiin työtapaturma- ja ammattitautilain 50 §:n mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa rajoitettaisiin kustannusten korvaaminen kahden vuoden ajalle vahinkotapahtuman sattumisesta. Näin ollen tämän pykälän mukaisten kulujen maksamista ei voitaisi jatkaa enää sairaanhoidon korvauksille asetetun kahden vuoden määräajan päätyttyä.

8 §. Eräiden henkilökohtaisessa käytössä olleiden esineiden korvaaminen. Työtapaturma- ja ammattitautilain 54 §:n säännöstä noudatetaan henkilökohtaisessa käytössä olleiden ja etätöypaturmassa vahingoittuneiden esineiden korvaamisessa.

9 §. Päiväraha ja tapaturmaeläke. Pykälän 1 momentin mukaan päivärahan maksamisessa noudatettaisiin, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 56 – 62 ja 81 §:ssä säädetään.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tapaturmaeläkkeen korvaamisesta työtapaturma- ja ammattitautilain 63, 64 ja 66 §:n mukaisesti. Tapaturmaeläkettä maksettaisiin enintään yhden vuoden ajalta päivärahakauden päättymisestä lukien. Näin myöskin tapaturmaeläkkeen maksaminen päättyisi, kun kulu- ja ansionmenetykskorvauksille asetettu kahden vuoden määräaika olisi täytynyt.

10 §. Työkokeilu ja sen ajalta maksettava kuntoutusraha. Työhön paluun tukemiseksi vahingoittuneelle voitaisiin maksaa kuntoutusrahaa työkokeiluajalta. Samalta ajalta ei olisi oikeutta päivärahaan eikä tapaturmaeläkkeeseen. Pykälän 2 momentin mukaan kuntoutusrahan suuruus määriteltäisiin työtapaturma- ja ammattitautilain 69 §:n 2 momentin mukaisesti. Työkokeilulla pyritään saamaan henkilö palaamaan työelämään tapaturman jälkeen. Tämän lain mukaiset kun-

toutusetuudet ovat huomattavasti suppeammat verrattuna työtapaturma- ja ammattitautilain vastaaviin etuuksiin. Tämä on lainsäätäjän tietoinen valinta, sillä etätyössä työnantajan mahdollisuudet kontrolloida työolosuhteita ja muutoinkin valvoa työntekoa ovat huomattavasti rajoitetummat verrattuna työnantajan osoittamissa tiloissa tapahtuvaan työskentelyyn.

Pykälän 3 *momentin* mukaan kuntoutusrahan maksaminen päättyisi viimeistään, kun vahinkotapahtumasta on kulunut kaksi vuotta. Näin myöskään kuntoutusrahan maksamista ei voitaisi jatkaa enää kulu- ja ansionmenetykskorvauksille asetetun kahden vuoden määräajan jälkeen.

11 §. Pysyvä haitta. Pykälän 1 *momentin* mukaan maksettaisiin korvaus vahinkotapahtuman aiheuttamasta vammasta ja sairaudesta johtuvasta pysyvästä yleisestä haitasta. Haitan suuruus määritettäisiin työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen haittaluokituksen perusteella eli saman haittaluokan mukaan kuin haittaraha. Haittaluokan 20 mukaisesta pysyvästä haitasta maksettaisiin kertakorvauksena 65 000 euroa ja osittaisesta pysyvästä haitasta kertakorvauksena niin monta kahdeskymmenesosaa tästä korvausmäärästä kuin haittaluokka osoittaa. Jatkuvaa haittaraahaa ei makseta. Pykälän 2 *momentissa* säädetäisiin pysyvän haitan korvauksen määrän korottamisesta, jos haittaluokka nousee vamman tai sairauden pahenemisen vuoksi vähintään yhdellä. Pykälän 3 *momentin* mukaan pysyvän haitan korvausta olisi vaadittava viimeistään viiden vuoden kuluessa vahinkotapahtuman sattumisesta lukien. Määräaika olisi pidempi kuin sairaanhoitokuluille ja ansionmenetykskorvauksille asetettu kahden vuoden määräaika, jotta korvauksen hakeminen olisi mahdollista myös myöhemmin ilmenneiden haittojen osalta. Pykälän 4 *momentin* mukaan 1 *momentin* mukainen rahamäärä tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Tarkistettu rahamäärä pyöristetään lähimmäksi täydeksi tuhanneksi euroksi.

12 §. Hautausapu ja vainajan kuljetuskustannukset. Hautausapu ja vainajan kuljetuskustannukset määräytyisivät työtapaturma- ja ammattitautilain 109 §:n mukaisesti. Pykälän 2 *momentin* mukaan korvausta tulisi vaatia viiden vuoden kuluessa vahinkotapahtuman sattumisesta. Määräaika vastaisi tämän lain 11 §:n mukaista pysyvän haitan korvauksen vaatimiselle asetettua määräaika. Toisin kuin työtapaturma- ja ammattitautilaissa, tämän lain mukaisiin korvauksiin ei kuulu perhe-eläke. Tämä johtuu esityksen kohdassa 2.3 kuvatuista työnantajan rajoitetuista mahdollisuuksista vaikuttaa etätyön johtoon, valvontaan ja siihen, millaisissa tiloissa ja olosuhteissa etätyötä tehdään.

13 §. Toimivaltainen vakuutuslaitos. Lakia toimeenpanevana viranomaisena toimisi valtion henkilöstön tapaturmaturvasta vastaava Valtiokonttori. Selvyyden vuoksi todetaan, että asian käsittely Valtiokonttorissa on julkisen hallintotehtävän hoitamista.

14 §. Etätyötapaturmasta ilmoittaminen. Etätyötapaturmasta on ilmoitettava työnantajalle heti, kun se olosuhteet huomioon ottaen on mahdollista. Pykälän 2 *momentin* mukaisesti työnantajan on ilmoitettava etätyötapaturmasta Valtiokonttorille viimeistään kymmenen arkipäivän kuluessa siitä, kun se sai tiedon vahinkotapahtumasta. Valtiokonttori vahvistaa tämän ilmoituksen kaavan. Pykälän 3 *momentin* mukaan korvausasia on saatettava vireille viimeistään vuoden kuluessa vahinkopäivästä. Mitä pikemmin etätyötapaturma-asia saadaan vireille, sen helpompaa on sen hoitaminen. Korvausasian ratkaisu mahdollisimman pian on myös vahinkoa kärsineen intressissä.

15 §. Työtapaturma- ja ammattitautilain muu soveltaminen. Pykälän 1 ja 2 *momentissa* määriteltäisiin ne työtapaturma- ja ammattitautilain säännökset, joita sovellettaisiin tämän lain mukaiseen korvausmenettelyyn. Tätä lakia sovelletaan vain valtion budjettitalouden henkilöstöön.

Valtiokonttori on korvausasioiden ainoa käsittelijä. Tämän vuoksi tämän lain mukaisten asioiden soveltamiskäytännön yhtenäistämiseksi ei ole tarpeen saattaa asiaa käsiteltäväksi tapaturma-asiain korvauslautakuntaan, josta säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain 29 luvussa.

16 §. Valtiokonttorin takautumisoikeus. Vahingonkärsineen oikeus 2 §:n 2 ja 3 momentin mukaiseen korvaukseen siirtyy Valtiokonttorille siltä osin kuin se on maksanut korvausta. Tällä säännöksellä mahdollisesta se, että Valtiokonttori voisi käsitellä ja ratkaista korvaushakemukset ilman kohtuutonta aikaviivettä, eikä vahingonkärsinyt joutuisi odottelemaan muualta mahdollisesti tulossa olevaa korvausta asiassaan.

17 §. Muutoksenhaku, muutoksenhaku aika ja päätöksen täytäntöönpano. Valtiokonttorin päätökseen etätyössä sattuneen tapaturman korvaamisesta asianosainen voi hakea muutosta tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Sen päätöksestä asianosainen voi valittaa vakuutusoikeuteen. Laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) ei määritellä asianosaisen käsitettä. Tämän vuoksi tämän lain asianosaisasema ratkeaa tulevan oikeuskäytännön mukaisesti. Suuntaviivoja sille lieenee saatavissa työtapaturma- ja ammattitautilain soveltamiskäytännöstä.

Pykälän 2 momentin mukaan muutoksenhaku aika on 30 päivää siitä päivästä lukien, jona asianosainen on saanut tiedon vakuutuslaitoksen tai tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksestä. Valittajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, jona päätös on postitettu valittajan ilmoittamaan osoitteeseen, ellei muuta näytetä. Valituskirjelmä on toimitettava Valtiokonttorille muutoksenhakuajassa.

Pykälän 3 momentin mukaan vakuutusoikeuden päätökseen, jos siinä on ratkaistu kysymys siitä, oikeuttaako vamma, sairaus tai kuolema tämän lain mukaiseen korvaukseen tai siitä, kenen on korvaus maksettava, saa hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan. Haettaessa muutosta vakuutusoikeuden päätökseen menettellään vastaavalla tavalla kuin haettaessa muutosta hovioikeuden ratkaisuun. Määräaika valitusluvan pyytämiseen ja valituksen tekemiseen on 60 päivää siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon vakuutusoikeuden päätöksestä. Valtiokonttorin päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Pykälän 4 momentin mukaan Valtiokonttorin ja tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan lainvoimainen päätös pannaan täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoimainen tuomio.

18 §. Itseoikaisu ja valituksen siirto muutoksenhakuelimelle. Pykälän 1 momentin mukaan, mikäli Valtiokonttori hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta uusi päätös. Pykälän 2 momentin mukaan uuteen päätökseen saa hakea muutosta siten kuin tämän lain 17 §:ssä säädetään. Pykälän 3 momentissa säädetään valituksen siirtämisessä muutoksenhakuelimelle. Tällöin sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 242 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

19 §. Muutoksenhakuajan jälkeen tullut valitus. Jos tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalle, vakuutusoikeudelle tai korkeimmalle oikeudelle määräajassa annettava valitus tai muu kirjelmä on saapunut perille tämän ajan päättymisen jälkeen, se voidaan tästä huolimatta ottaa tutkittavaksi, jos myöhästymiseen on ollut painava syy.

20 §. Oikaisumenettely, päätöksen poistaminen ja takaisinperintä. Oikaisumenettelyyn, päätöksen poistamiseen ja takaisinperintään sovelletaan, mitä siitä työtapaturma- ja ammattitautilain 34 luvussa säädetään.

21 §. *Voimaantulo.* Pykälä sisältäisi voimaantulosäännöksen.

8 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2023.

9 Toimeenpano ja seuranta

9.1 Toimeenpano

Ehdotetun lain toimeenpano edellyttää Valtiokonttorilla tietojärjestelmämuutoksia ja henkilöstön kouluttamista uuden lain soveltamiseen. Tähän on varattava aikaa vähintään muutama kuukausi. Koronapandemia, kustannustukilain mukaiset täytäntöönpanotehtävät ja vallitsevasta kansainvälisestä tilanteesta johtuva työmäärän kasvu ovat huomattavasti kuormittaneet Valtiokonttoria. Tämänkin vuoksi uuden lain mukaisen korvausjärjestelmän käyttöönottoon on Valtiokonttorille varattava riittävästi aikaa. Näillä perusteilla esitetään lain voimaantulo ajankohdaksi aikaisintaan 1.1.2023.

9.2 Seuranta

Toimeenpanon vaikutuksia seurataan valtiovarainministeriössä. Seurannan perusteella saadaan selville, toteutuvatko lainsäädäntöhankkeen odotetut vaikutukset. Seurattavia kohteita ovat muun muassa sattuneiden etätyötapaturmien lukumäärä, korvattavat etuudet ja niiden jakautuminen eri korvauslajeihin. Lisäksi tarkastellaan korvausmenoja.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

valtion henkilöstölle etätyöstä johtuvissa olosuhteissa sattuneiden tapaturmien korvaamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan henkilöön, joka tekee työtä

- 1) valtion virkamieslain (750/1994) mukaisessa virkasuhteessa;
- 2) työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa työsuhteessa valtioon;
- 3) eduskunnan virkamiehistä annetussa laissa (1197/2003) tarkoitetussa virkasuhteessa;
- 4) tasavallan presidenttinä, valtioneuvoston jäsenenä, tasavallan presidentin kanslian virkamiehenä, eduskunnan oikeusasiamiehenä tai apulaisoikeusasiamiehenä, kansanedustajana taikka Ahvenanmaan maakuntapäivien jäsenenä.

2 §

Soveltamisalan rajoitukset ja korvauksesta tehtävät vähennykset

Tätä lakia ei sovelleta henkilövahinkoon, josta 1 §:ssä tarkoitetulla henkilöllä on oikeus korvaukseen työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) nojalla.

Tämän lain mukaisista korvauksista vähennetään korvaus, johon vahingoittuneella samasta vahingosta on oikeus potilasvakuutuslain (948/2019), liikennevakuutuslain (460/2016) tai rai-deliikennevastuulain (113/1999) nojalla.

Tämän lain perusteella maksettavasta tapaturmaeläkkeestä tai kuntoutusrahasta vähennetään vahingoittuneelle samasta vahingosta samalta ajalta maksettava työeläkelakien mukaan maksettava osatyökyvyttömyyseläke, kuntoutustuki tai työkyvyttömyyseläke sekä niiden jälkeinen vanhuuseläke.

3 §

Korvattavat vahinkotapahtumat

Tämän lain mukaisena vahinkotapahtumana korvataan valtion henkilöstön etätyötapaturma.

4 §

Lääketieteellisen syy-yhteyden arviointi, tapaturma ja tapaturman aiheuttama vamman tai sairauden olennainen paheneminen

Lääketieteellisen syy-yhteyden arviointiin, tapaturmaan ja tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden olennaiseen pahenemiseen sovelletaan, mitä niistä työtapaturma- ja ammattitautilain 16, 17 ja 19 §:ssä säädetään.

5 §

Valtion henkilöstön etätyöpaikka ja valtion henkilöstön etätyötapaturma etätyöpaikan alueella

Valtion henkilöstön etätyöpaikka on työn tekemiseen soveltuva sellainen muu kuin työnantajan järjestämä tila, jossa henkilön on työnantajan ohjeiden mukaan sallittua hoitaa virka- tai työtehtäviään.

Valtion henkilöstön etätyötapaturma on ulkoisesta tekijästä johtuva äkillinen ja odottamaton tapahtuma, joka aiheuttaa henkilölle vamman tai sairauden ja joka on tapahtunut etätyöntekopaikan alueella työntekoon tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa muutoin kuin työnteon yhteydessä.

6 §

Valtion henkilöstön etätyötapaturma etätyöpaikan alueen ulkopuolella

Valtion henkilöstön etätyötapaturma on myös tapaturma, joka on sattunut työntekijälle etätyöpaikan alueen ulkopuolella seuraaviin olosuhteisiin tavanomaisesti liittyvässä toiminnassa:

1) asunnon tai työpaikan sekä etätyöpaikan välisellä matkalla tai etätyöpaikkojen välisellä työntekemisen kannalta välttämättömällä matkalla;

2) etätyöpaikan läheisyydessä tavanomaisen ruokailu- tai virkistystauon aikana ja välittömästi siihen liittyvällä matkalla;

3) lasten päivähoidon järjestämisen vuoksi tehdyllä tavanomaisella matkalla asunnolta tai etätyöpaikalta hoitopaikkaan tai takaisin sekä vähäinen poikkeaminen lyhimmältä matkareitiltä päivittäistavarakaupassa käynnin tai muun siihen rinnastettavan syyn vuoksi.

7 §

Sairaanhoidon korvaukset

Sairaanhoidon korvaamiseen sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 36 - 39 ja 42 - 49 §:ssä säädetään.

Sairaanhoitoon liittyvien matka- ja majoituskulujen korvaamiseen sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 50 §:ssä säädetään.

Sairaanhoidon korvauksia maksetaan kuitenkin enintään kahden vuoden ajan vahinkotapahtuman sattumisesta lukien.

8 §

Eräiden henkilökohtaisessa käytössä olleiden esineiden korvaaminen

Vahinkotapahtuman yhteydessä vahingoittuneiden esineiden korvaamiseen sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 54 §:ssä säädetään.

9 §

Päiväraha ja tapaturmaeläke

Päivärahaan sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 56 – 62 ja 81 §:ssä säädetään.

Tapaturmaeläkkeeseen sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 63, 64 ja 66 §:ssä säädetään. Tapaturmaeläkettä maksetaan kuitenkin enintään yhden vuoden ajan päivärahakauden päättymisestä lukien.

10 §

Työkokeilu ja sen ajalta maksettava kuntoutusraha

Työhön paluun tukemiseksi vahingoittuneelle voidaan maksaa kuntoutusrahaa työkokeiluajalta. Samalta ajalta ei ole oikeutta päivärahaan eikä tapaturmaeläkkeeseen.

Kuntoutusrahan suuruuden määrittämiseen sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 69 §:n 2 momentissa säädetään.

Kuntoutusrahan maksaminen päättyy kuitenkin viimeistään, kun vahinkotapahtumasta on kulunut kaksi vuotta.

11 §

Pysyvä haitta

Pysyvän haitan korvaus maksetaan vahinkotapahtuman aiheuttamasta vammasta tai sairaudesta johtuvasta pysyvästä yleisestä haitasta. Haittarahaan, haittaluokan määrittämiseen ja haittaluokitukseen sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 83 - 85 §:ssä säädetään. Haittaluokan 20 mukaisesta pysyvästä haitasta maksetaan kertakorvauksena 65 000 euroa ja osittaisesta pysyvästä haitasta kertakorvauksena niin monta kahdeskymmenesosaa tästä korvausmäärästä kuin haittaluokka osoittaa. Jos haittaluokka nousee vamman tai sairauden pahenemisen vuoksi vähintään yhdellä, muutetaan korvauksen määrää haittaluokan muutosta vastaavasti.

Korvausta pysyvästä haitasta on vaadittava viimeistään viiden vuoden kuluessa vahinkotapahtuman sattumisesta lukien.

Edellä 1 momentissa mainittu rahamäärä tarkistetaan vuosittain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Tarkistettu rahamäärä pyöristetään lähimmäksi täydeksi tuhanneksi euroksi.

12 §

Hautausapu ja vainajan kuljetuskustannukset

Hautausavun maksamiseen ja vainajan kuljetuskustannuksien korvaamiseen sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 109 §:ssä säädetään.

Hautausapua ei kuitenkaan makseta eikä vainajan kuljetuskustannuksia korvata, jos vahingoittunut kuolee sen jälkeen, kun vahinkotapahtumasta on kulunut viisi vuotta.

13 §

Toimivaltainen vakuutuslaitos

Tämän lain soveltamisalaan kuuluvassa korvausasiassa toimivaltainen vakuutuslaitos on Valtiokonttori.

14 §

Etätyötapaturmasta ilmoittaminen

Henkilön on ilmoitettava etätyötapaturmasta työnantajalle heti, kun se olosuhteet huomioon ottaen on mahdollista.

Työnantajan on ilmoitettava etätyötapaturmasta Valtiokonttorille viimeistään kymmenen arkipäivän kuluessa siitä, kun työnantaja sai tiedon vahinkotapahtumasta. Valtiokonttori vahvistaa ilmoituksen kaavan.

Korvausasia on kuitenkin saatettava vireille viimeistään vuoden kuluessa vahinkopäivästä.

15 §

Työtapaturma- ja ammattitautilain muu soveltaminen

Jollei tässä laissa toisin säädetä, tämän lain mukaiseen asiaan sovelletaan, mitä säädetään työtapaturma- ja ammattitautilain:

- 1) 112 §:ssä korvausasian vireilletulosta
- 2) 15 luvussa asianosaisista ja puhevallan käytöstä korvausasian käsittelyssä;
- 3) 16 luvussa, 123, 125, ja 126 §:ää lukuun ottamatta, vakuutuslaitosta koskevista menettelysäännöksistä korvausasiassa;
- 4) 17 luvussa, 129 §:ää lukuun ottamatta, vahingoittunutta ja muuta korvauksenhakijaa koskevista menettelysäännöksistä korvausasiassa;
- 5) 18 luvussa, 139-142, 142 a, 143 ja 145 §:ää lukuun ottamatta, korvauksen maksamisesta;
- 6) 19 luvussa, 153–155 §:ää lukuun ottamatta, velvoitteiden laiminlyönnin vaikutuksesta korvausasian käsittelyyn.

Lisäksi tämän lain mukaiseen asiaan sovelletaan, mitä tapaturma- ja ammattitautilain 250 §:ssä säädetään rekisteröidyn oikeuden rajaamisesta, 252 §:ssä vakuutuslaitoksen ja muutoksenhakuelimen oikeudesta saada tietoja, 255 §:ssä vakuutuslaitoksen oikeudesta antaa tietoja, 263 §:ssä luovutettujen tietojen oikeellisuudesta ja salassapidosta, 264 §:ssä teknisestä käytötyhteydestä, 265 §:ssä tietojen maksuttomuudesta, 266 §:ssä terveydentilatiedoista maksettavista korvauksista, 268 §:ssä rahamäärien ja korvausten tarkistamisesta työeläkeindeksillä ja palkkakertoimella, 269 §:ssä rahamäärien pyöristämisestä, 270 §:ssä vakuutuslaitoksen takautumisoikeudesta, 273 §:ssä todistajien kuulustelusta, 274 §:ssä esteellisyydestä, 275 §:ssä asiakirjojen säilyttämisestä, 275 a §:ssä päätöksen koneellisesta allekirjoittamisesta, 276 §:ssä siirto- ja ulosmittauskiellosta ja 277 §:ssä tapaturma-asiamiehestä.

16 §

Valtiokonttorin takautumisoikeus

Vahingonkärsineen oikeus 2 §:n 2 ja 3 momentin mukaisesti vahingoittuneelle maksettuihin korvauksiin siirtyy Valtiokonttorille siltä osin kuin se on maksanut korvausta.

17 §

Muutoksenhaku, muutoksenhakuaika ja päätöksen täytäntöönpano

Asianosainen, joka ei tyydy Valtiokonttorin päätökseen, saa hakea siihen muutosta tapaturma-asioden muutoksenhakulautakunnalta kirjallisella valituksella. Asianosainen, joka ei tyydy tapaturma-asioden muutoksenhakulautakunnan päätökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutus-oikeudelta kirjallisella valituksella.

Muutoksenhakuaika on 30 päivää siitä päivästä lukien, jona asianosainen on saanut tiedon Valtiokonttorin tai tapaturma-asioden muutoksenhakulautakunnan päätöksestä. Jollei muuta näytetä, valittajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, jona päätös on postitettu valittajan ilmoittamaan osoitteeseen. Valituskirjelmä on toimitettava muutoksenhakuajassa Valtiokonttorille.

Vakuutusoikeuden päätökseen, jos siinä on ratkaistu kysymys siitä, oikeuttaako vamma, sairaus tai kuolema tämän lain mukaiseen korvaukseen, tai siitä, kenen on korvaus maksettava, saa hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla, jos korkein oikeus myöntää valitusluvan. Haettaessa muutosta vakuutusoikeuden päätökseen noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskäärin 30 luvussa säädetään muutoksenhausta hovioikeuden ratkaisuun. Määräaika valitusluvan pyytämiseen ja valituksen tekemiseen on 60 päivää siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon vakuutusoikeuden päätöksestä. Valtiokonttorin päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Valtiokonttorin ja tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan lainvoimainen päätös pannaan täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoimainen tuomio.

18 §

Itseoikaisu ja valituksen siirto muutoksenhakuelimelle

Jos Valtiokonttori hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta uusi päätös.

Uuteen päätökseen saa hakea muutosta noudattaen, mitä 17 §:ssä säädetään.

Valituksen siirtämiseen muutoksenhakuelimelle sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain 242 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

19 §

Muutoksenhakuajan jälkeen tullut valitus

Jos tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnalle, vakuutusoikeudelle tai korkeimmalle oikeudelle määräajassa annettava valitus tai muu kirjelmä on saapunut perille tämän ajan päättymisen jälkeen, se voidaan tästä huolimatta ottaa tutkittavaksi, jos myöhästymiseen on ollut painava syy.

20 §

Oikaisumenettely, päätöksen poistaminen ja takaisinperintä

Oikaisumenettelyyn, päätöksen poistamiseen ja takaisinperintään sovelletaan, mitä niistä työtapaturma- ja ammattitautilain 34 luvussa säädetään.

21 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 8.9.2022

HE 122/2022 vp

Pääministeri

Sanna Marin

Kuntaministeri Sirpa Paatero